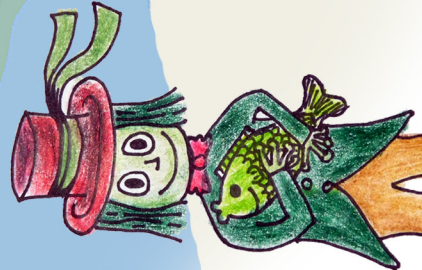
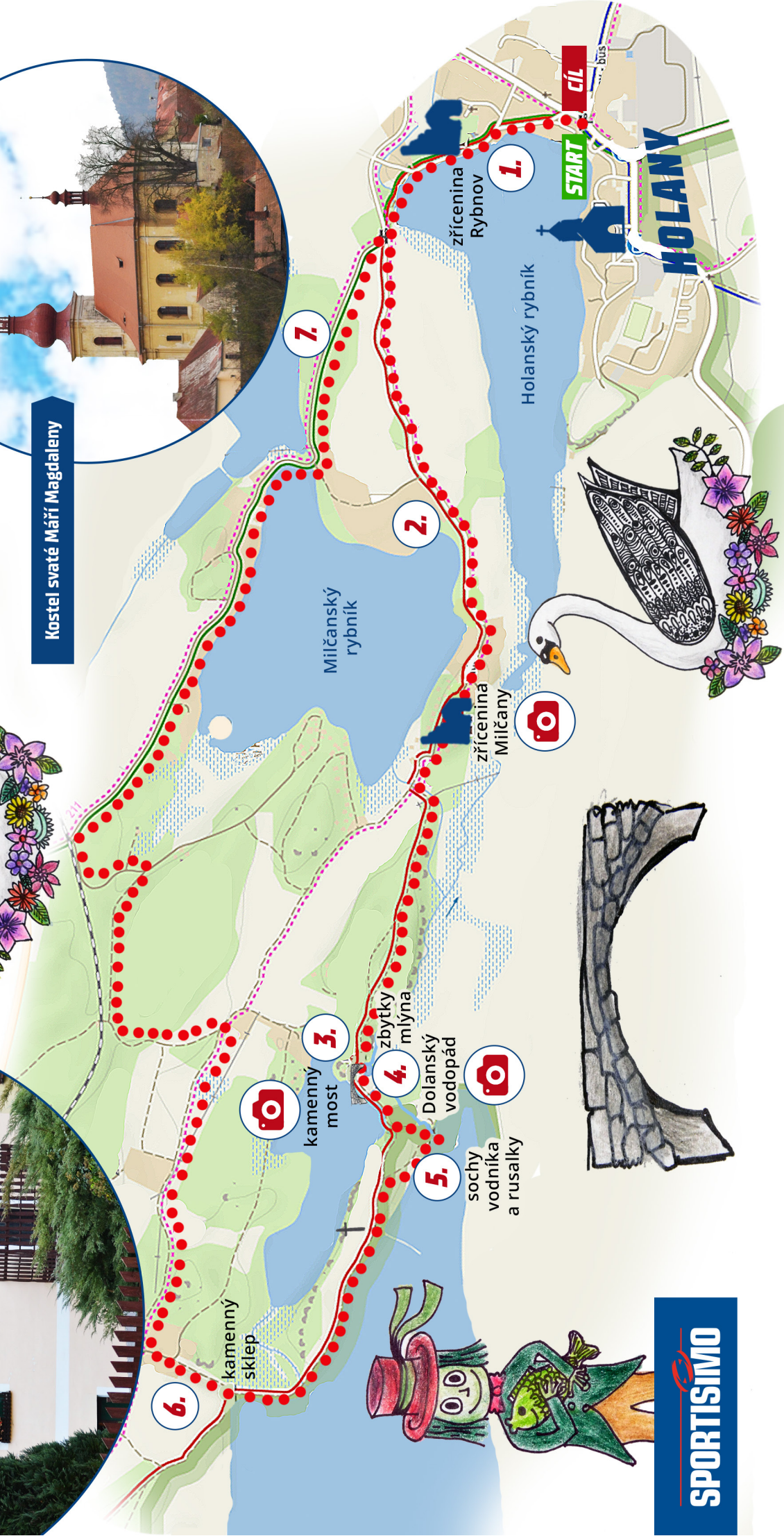

PO STOPÁCH HASTRMANA DO HOLAN

Kostel svatě Máří Magdaleny

Po stopách filmového Hastrmana do Holan

Praktické informace:

Délka trasy:

9 km

Obtížnost:

Velmi lehká a atraktivní trasa pro děti od 5 let. Výlet není sjízdný s kočárkem. Terénní kola vzít můžete, pokud zvládnou lesní cesty. Pejskům se výlet bude líbit moc. Cesta vede po rovině.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat:

140 km ujedete za hodinku a půl. Pojedete po D10 směr – Mladá Boleslav – Doksy – směr Česká Lípa, pak Holany. Nebo z Prahy směr Mělník – Dubá – Česká Lípa – v Jestřebí odbočíte na Holany.

Parkování:

Zaparkujete u rozcestníku v centru Holan u restaurace (žlutý dům).

Možnost občerstvení:

V sezóně v Holanech, u rekreačního střediska. Mimo sezónu nikde nic.

Trasu testovali

Autorka tajenky **Lucie Nachtigallová** a děti **Bětuška** (11 roky), **Viki** a **Fanda** (12 let, dvojčata)

Jak děti komentovaly výlet?

„Tolik rybníků za sebou jsem ještě nikdy neviděla.“ – Viki

„Hledali jsme zříceniny – jednu jsem našel, druhá asi skončila někde pod vodou.“ – Fanda

„Cestou jsme krmili labutě a lezli po kamenných mostech. U vodopádu jsem si namočila botu.“ – Bětuška

Legenda pro rodiče a popis trasy:

Milí cestovatelé,

zveme vás na překrásný výlet po místech, kde se natáčel film *Hastrman* – do okolí rybníků v Holanech, pod vrch Vlhošť, k vodopádům, starobylym mlýnům a skalním mostkům. Výlet se vám bude moc líbit – žádné kopce, jen krásné výhledy a romantika na každém kroku. I když je trasa delší, vede po rovince, takže je příjemná. Určitě si s sebou zabalte velkou svačinu, občerstvení po cestě moc není.

Dopis dětem:

Ahoj kluci a holky, dnešní cesta za hádankou povede okolím Holan a jejich pověstných rybníků. Vydáme se po stopách *Hastrmana*, takže vodu budeme mít neustále po ruce. Pozor, ať do ní nespádnete, mohli byste rychle přijít o dušičku.

Tak jako u ostatních našich výletů, i k tomuto výletu jste dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete po správné cestě, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat to, co vám budou říkat vaši rodiče, jistě dokážete splnit všechny dnešní úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov vaši tajenku a pečlivě si ji uschovejte.

Pokud nám napíšete její řešení na soutez@sportisimo.cz na konci každého měsíce vylosujeme jednoho z vás a ten od nás dostane sportovní dárek. Zároveň můžete získat také dárek, pokud se vyfotíte na námi určených místech pointview – v mapě jsou označeny foťáčky - a fotku nasdílíte na Instagramu pod [#sportisimovylety](https://www.instagram.com/sportisimovylety). Na tento výlet můžete jít kdykoliv, na konci měsíce losujeme výherce napříč všemi výlety s tajenkou.

Toto jsou dnešní hádanky:

Křehký kamenný můstek, vodopád, zřícenina středověkého hradu, překrásná alej a spousta dalších překvapení. To všechno nabízí mystická krajina pod horou Vlhošť, jen pár kilometrů od Máchova jezera. Začíná výprava za tajemným *Hastrmanem* ze stejnojmenného filmu, který natočil divadelní režisér a hudebník Ondřej Havelka.

Přesně zde se odehrává příběh barona Johanna Salmona de Caus, šlechtice a *hastrmana*, který se vrací z cest po světě, aby začal obnovovat rybníky na svém panství.

Na návsi v Holanech zaparkujeme před žlutou restaurací, najdeme červenou značku (směr Holany-Rybnov) a přes hráz Holanského rybníka zamíříme směrem k Milčanskému rybníku. Nepůjdeme tedy směrem k roubeným chaloupkám, ale naopak směrem od nich. Po 10 metrech odbočíme k rybníku prudce doleva.

Vidíte ten krásný velký strom? Poznáte, co to je? Jak se jmenují jeho plody?

Po pár metrech byste měli vidět krásné labutě. Můžete jim dát kousek ze své svačinky, chcete-li. Ale jen zeleninu - čerstvý chlebiček nebo housičku raději snězte sami, aby je nebolelo břicho. Víte, že labutě mívají většinou po celý život jednoho partnera? Jsou to velmi věrná zvířata.

Jako většina vrubozobých i labutě se živí rostlinnou potravou. Napůl ochočení ptáci ve městech nepohrdnou ani pečivem, mělo by však být alespoň dva dny staré.

Čerstvé, měkké pečivo by jim mohlo způsobit zažívací potíže. Toto neplatí pouze pro labutě, ale pro všechny vrubozobé ptáky, kteří se dají v zimě na rybnících či řekách vidět, tak si to dobře zapamatujte. **Krásnou pohádku o labuti s názvem *O ošklivém káčátku* napsal jeden známý dánský spisovatel.**

1. Jak se jmenoval příjmením?

Protáhneme se stezkou mezi domečky (na jednom z nich můžete vidět kapříky) a míříme doleva na první most, který dnes budeme přecházet. U statku za plotem vpravo zase najdete spousty zvířátek. Vidíte havrana? Kohouta? Podkovu a srdíčka? Tedy vy máte ale bystrá očka. Skoro jako Bystrozraký!

Znáte tuto pohádku? Jak se jmenovali jeho kamarádi? Za jak dlouho myslíte, že by Široký vypil tento Holanský rybník? Zkuste se s rybníkem vyfotografovat a nasdílet vaši fotku na Instagramu pod #sportisimovylety.

Jdeme podél vody a vidíme za ním krásný barokní kostel postavený koncem 18. stol., zřejmě na místě původní stavby ze 14. stol. Klenba je v něm zdobena freskami o životě Maří Magdaleny, zhotovené jezuitským malířem Josefem Kramolínem, tak třeba se do něj po výletě podíváte.

Pokud se budete pozorně dívat právě teď, napravo zahlédnete zříceninu hradu Rybnov. Gotický hrad byl založen Vartemberky v letech 1437-1438, a obýván byl do poloviny 16. století. Dodnes se zachovaly pouze zbytky zdiva na skále nad rybníkem. Vidíte?

Přicházíme na rozcestí, kde se rozděluje zelená a červená značka. Po zelené se sem pak vrátíme. Nyní ovšem vyrazíme po červené značce k Milčanskému rybníku. U něj je rekreační středisko, kam autorka tohoto textu jezdila se základní školou na školu v přírodě. Bydlelo se v chatkách, hrály se vybikové turnaje, v noci tajně flaška a bylo to prostě báječné! :) Kam jezdíte se školou a školkou vy?

Kousek za rekreačním centrem **budeme hledat u plotu kříž**. Je na něm plechovka od piva a **velmi vtipný text**. Najděte ho a napište do tajenky. **Jaké je křestní jméno toho, co spadl do kopřiv?**

2. Jaké je křestní jméno toho, co spadl do kopřiv?

Pomalu se nám z dohledu ztrácí Holany, tak si o nich rychle musíme něco říct.

Holany vznikly kolem roku 1200, první písemné zmínky jsou ze 14. století. Ležely na důležité silnici z České Lípy do Litoměřic. V té době zaznamenaly svůj největší rozkvět. Za vlády Karla IV. byly povýšeny na město a získaly hrdelní právo, městský znak a mýtné právo.

V pověstech se uvádí, že původní osada ležela na místě dnešního Holanského rybníka na Bobřím potoce. Pro časté záplavy se osídlení přesunulo do dnešní polohy na sousední skalnaté návrší. Zajímavý je názor na vznik názvu obce Holany - hore, viz slovanský výraz "hola".

Kdo vidí nápis republika Holany? Tak a my né hola, ale hurá hledat zříceninu. Najdete ji nalevo od lesní pěšinky, po které po červené jdeme.

Nehledejte však nějaký obrovský hrad, spíše jednu jedinou zeď – je to asi nejmenší zřícenina, jakou jsme kdy viděli. I zde se samozřejmě můžete vyfotit a fotku nasdílet. Čím víc fotíte, tím větší šance máte na výhru.

Zřícenina hradu Milíčany z počátku 16. století se nachází nad Milčanským rybníkem. Zanikl za třicetileté války. Materiál z hradu byl použit na stavbu kostela v Holanech. Do dnešních dnů se tak dochovala pouze malá část zdi paláce, vysoká 7 metrů, a zbytky valů a terénních nerovností.

Pokračujeme lesní pěšinkou podél chat a chatek. Jejich koncentrace je zde více než velká. Není se čemu divit, však je zde nádherně. A víte, jak vlastně chataření u nás vzniklo?

Chatařství úzce souvisí s trampingem, který se k nám dostal hned po první světové válce. Mladí se vzepřeli společenským konvencím a inspirováni Amerikou se vydali dobývat i naši divočinu v okolí Vltavy, Sázavy a Berounky. Nejprve si vystačili s dekou, později se stanem a nakonec začali stavět dřevěné sruby. Už za první republiky se obliba nedělního odpočinku v přírodě stala masovou a rozrůstající se osady vedli šerifové.

Domečky neměly tekoucí vodu, odpad ani elektrickou přípojku. K osobní hygieně i k mytí nádobí sloužil potok za chatou nebo studna. Češi si chataření zamilovali, naučili se opékat buřty a využili tak příležitost k rekreaci, která nikdy předtím nebyla. Alespoň ne pro široké vrstvy. Za monarchie si odpočinek mimo město mohli dovolit jen ti nejbohatší. Za komunistů osady sloužily jako útek před režimem a k realizaci vlastních nápadů.

O trampingu a skautech psal jeden známý český spisovatel. Jaroslav Foglar kromě Hochů od Bobří řeky napsal taky slavnou trilogii o Rychlých šípech. Bojují v ní proti Vontům.

3. Jak se jmenuje část města, kde bydlí Vontové?

Pokračujeme po červené značce kolem Bobřího potoka (ne, není to ta Bobří řeka od Foglara) až k Hrázskému rybníku. Je to jedno z nejkrásnějších míst dnešního výletu. Však sami uvidíte!

Kdo bude první na známém kamenném mostě? A kdo se na něm vyfotí? Nachází se v nitru Holanských rybníků a při troše fantazie je podobný Dáblovu mostu v Německu. Je úplně jednoduchý a na první pohled vypadá, že může spadnout, ale ono opravdu ne. Tento most tu bude ještě dlouhou dobu sloužit.

Můžete si ho pamatovat z filmu Hastrman, kdy se baron procházel s Katynkou kolem něj. Kromě okolí rybníků a vrchu Vlhoště se Hastrman natáčel i ve mlýně Štampach ve Střemech na Kokořínsku, jehož historie sahá až do 16. století. Filmovou vesnici byste našli ve skanzenu v Kouřimi, ve filmu se mihnou také zámky Vidim, Jezeří a měsíční krajina v jeho okolí.

Až se pokocháte a prolezete skály, vydejte se k Hrázskému rybníku, u kterého odbočíte po červené doleva. A o kousek dál při pohledu doleva uvidíte zbytky mlýna. Mlýn stával pod hrází Hrázského rybníka, kterému se tenkrát říkalo Mlýnský rybník. Dodnes se dochovaly pouze jeho zbytky. Spatříte zde zdivo mlýna navršené na hromadu, turbínové kašny a mlecí kámen.

4. Co se vyrábí ve mlýně?

A o kousek dále už uvidíte vodopád. Dokonalý tvar dává vodopádu uměle vyhloubená strouha, která do něj přivádí vodu z Dolanského rybníka. Po jeho pravé straně si určitě ještě prohlédněte malou - do skály vyhloubenou jeskyni, která může za deště posloužit také jako dočasný úkryt. A stavte se i na hrázi rybníka, kde vám při troše štěstí bude dělat společnost nádherná labuť. Kolikpak už jste jich dnes viděli?

Pokud půjdete po pěšince nad vodopádem, narazíte za pár desítek metrů na mostek přes Bobří potok vytékající z Dolanského rybníka, kde byly instalovány dvě sochy, panny a vodníka neboli hastrmana. Ty jsou, co? Opět nás vrací k filmovému Hastrmanovi...

Ale pozor – musíme se vrátit zpátky k Dolanskému rybníku a pokračovat po červené značce. Představy o vodníkovi jsou u Slovanů v základě podobné. Mívá podobu malého mužíka, dospělého muže či starce. Často mívá zelené vlasy i vousy. U Západoslovanů a Slovinců bývá pěkně oblečený, nejčastěji v zelené či červené, takovou barvu mívá i kouzelný prut či metla, kterým ovládá vodu.

Může se měnit v člověka, v tom případě jej však lze identifikovat podle vody kapající ze šosu. Mění se také v různá zvířata, například rybu, koně či žábu, ale také v neživé předměty. Obývá vodní hlubiny, obzvláště v blízkosti mlýnů, kde má svůj dům či křišťálový palác. Je aktivní především v noci, kdy na hladině tleská, hází sebou jako ryba nebo si na mlýnském kole rozčesává vlasy.

Ve vodě je velmi mocný, zatímco na suchu zpravidla slabý. Vládne rybám, vodním zvířatům i vodnímu ptactvu. Vodník je buď samotář nebo má ženu a dcery. Jeho nevěstou je buď vodní panna nebo dívka kterou utopil či která byla prokleta svým otcem nebo matkou, ta je většinou lidem více nakloněna než její muž. Když jeho žena rodí, vybírá si kmotry mezi lidmi, které za to odměňuje zlatem. Jeho dcery bývají velice krásné a svádějí lidské muže.

Moc krásné vodníky popisoval ve svých knihách spisovatel Václav Čtvrtek.

5. Jak se jmenoval vodník, který se kamarádil s Rumcajsem?

Napovíme, že jeho jméno začíná na Č.

Teď už půjdeme kolem rybníka jen kousek. A znovu hledáme zbytky mlýna, tentokrát po pravé straně. A taky je tady jeden moc smutný skautský křížek. Zemřel zde čtrnáctiletý Jirka, když se snažil zachránit své kamarády. V osudný den 23. července 2009 vrcholil skautský tábor hrou na hledání pokladu.

Po stopách k němu pátraly posádky na hladině rybníka za nádherného letního počasí. Navečer však v celém Libereckém kraji náhle udeřila bouře. Poryvy vichru hnaly liják vodorovně se zemí. Jirka dostal z rybníka na břeh posádku jedné lodi. Děti ukryl do zděné boudy a běžel pro pomoc do tábora. Smršť ale na jednom místě u hráze vyvrátila najednou sedm mohutných dubů a jeden z nich se zřítíl na Jirku. Těžkým zraněním hlavy podlehl v liberecké nemocnici. Na místě, kde Jirka zemřel, stojí pomníček. Přístav vodních skautů Flotila pořádá na liberecké přehradě tradiční Kotorský závod jako Memoriál Jiřího Bělského. To je moc smutný příběh...

Červená značka nás přivede ke skalnímu sklepu a právě zde se s ní rozloučíme a vydáme se po pěšince rovně k domům. Nalevo jsou ve skále vytesány další sklepy. Můžete se tam jít podívat. Napravo zase vidíme dům, který má obří živý plot – vchod do zahrady je v něm doslova vystřihán. Vidíte hned vedle domeček s talířkem a vodníkem? A teď budeme hledat místo s keramickým andělíčkem, kde stávala kdysi...

6. Doplň slovo z pomníčku.

Cesta nás zavede ke kříži, který je rovněž zdoben keramikou. Krásný nápis...

A kdo najde sluníčko? A kytičku?

Na křižovatce v obci se vydáme doprava po cyklostezce a jdeme necelý kilometr kolem domů a statků.

Až budete procházet pod dráty vysokého napětí a zahlédnete ohradu, tak za ní po pěšince musíte odbočit doleva do lesa a vydat se směrem k trati.

Pokud by se to někomu nepodařilo, tak žádné strachy – i tato cyklostezka vás dovede zpátky do Holan – ale zkuste trefit tu pěšinku, je to hezčí cesta.

Zhruba po deseti minutách chůze se přiblížíte k železnici, kterou ovšem nepřejdete ani teď ani později.

Následujete pěšinku mírně doprava, dokud nenarazíte na asfaltku, která vás zase zpátky povede k trati.

Uděláte vlastně takový trojúhelníček.

A pak už uvidíte zelenou turistickou značku, po které půjdete do Holan. U rybníků, které nyní obcházíme z druhé strany na vás vykoukne kopec, který nás dnes provázel celou cestu. Je to Vlhošť, který je charakteristický svými pískovcovými terasami. Pískovcové útvary na Vlhošti mohou evokovat spoustu pověstí. Ovšem žádná, která by se vztahovala alespoň k jednomu typickému útvaru, není.

Najdete zde balvan, jenž se jmenuje Husa. Je to bizarní skalní útvar, který skutečně připomíná husu se skloněnou hlavou. Vznikl patrně zvětráváním okolních hornin, po němž zbylo jen jádro s příměsí železa. O Huse nic nevíme, zato jsme se dočetli, že se zde scházeli vlkodlaci, kteří se pak rozprchli do okolí, aby dělali to, co se od vlkodlaků očekává. Rdousili lidi, trhali stáda dobytka na cáry a případně nakazili nějakého nešťastníka, aby se s úplňkem změnil na stejné monstrum.

Na ostatní informace je legenda skoupá, stejně jako historická fakta, která by objasnila původ pověsti. :) Kdo se bojí vlkodlaků? My ne, ale raději přidáme do kroku, abychom se do tmy stihli vrátit. Zelená značka nás odvede přes chatovou oblast zpátky na rozcestí, kde jsme před dvěma hodinami vyrazili po červené značce. Poznáváte to tady?

Tak teď už jen zpátky do startu. A že vám chybí jedno písmenko do tajenky? Tak tady pro vás máme poslední otázku. Jak se křestním jménem jmenoval hudební skladatel, který napsal známou operu o rusalce? Zpívá se v ní o měsíčku na nebi hlubokém a do míst, kde vzniklo libreto (po)vede také jeden z našich dalších výletů - Za pohádkovou Rusalkou na rozhlednu Bolfánek.

7. Jak se křestním jménem jmenoval hudební skladatel, který napsal operu o Rusalce?

A když se nyní podíváte do tajenky, právě hlavní hrdinka z ní na vás vypadne.
Nic jiného se také nedalo čekat, když jdeme po stopách hashrmanů, že?
Tak dobře dojděte do cíle a můžete si k tomu s námi zazpívat.

*“Měsíčku na nebi hlubokém,
světlo tvé daleko vidím.
Po světě bloudíš širokém,
díváš se v příbytky lidí.
Po světě bloudíš širokém,
díváš se v příbytky lidí.*

*Měsíčku postůj chvíli,
pověz mi, pověz,
kde je můj milý.
Měsíčku postůj chvíli,
pověz mi, pověz,
kde je můj milý.”*

**Šťastnou cestu domů a nezapomeňte nasdílet fotky #sportisimovylety
a poslat nám vyluštěnou tajenku na soutez@sportisimo.cz**

